

Bogens svaghed er så afgjort forholdet mellem flåden og politiken. Güth, der selv er teknisk, men dog engageret ekspert, kan nemlig siges at forfægte det illusionære synspunkt – der osse var flådeledelsens – at flåden var politisk neutral. Denne politiske »neutralitet« fik flådeledelsen til efter tur og med vekslende begejstring at støtte Weimarrepublikken, Kapp-putsch og det III. Rige. Derfor analyserer bogen ikke flådens holdning til henholdsvis Weimarrepublik og det III. Rige; og alligevel synes Güth – som flådeledelsen – at opfatte Weimarrepublikken som en ørkenvandring: med det III. Rige vendte kejserrigets store tid for flåden på mange måder tilbage.

Güth er på en måde for teknisk engageret til på et kritisk grundlag at kunne give en fremstilling af flådens historie, der er mere end dens egen opfattelse af sin rolle; dette kommer osse til udtryk i flere moralske vurderinger.

Karl Christian Lammers

Probleme deutscher Zeitgeschichte. Lund Studies in International History, 2, ed. Göran Rystad and Sven Tägil, Lund, Läromedelsforlagen, 1970.

Den foreliggende bogs noget intetsigende titel dækker over en samling på seks essays om forskellige emner fra tysk historie mellem 1914 og 1945; endnu en manifestation af de lundensiske historikers interesse for tysk historie og beskæftigelse med arkivmateriale fra Hitlertidens Tyskland.

Da der erfaringsmæssigt er en vis risiko for, at forskningsresultater fremlagt på denne lidt anonyme måde let forbliver upåagtede, kan det være på sin plads at redegøre nærmere for artiklernes indhold.

Bogens længste studie, Göran Rystads »Die deutsche Monroe doktrin der Ostsee« er en gennemgang af den tyske Østersøpolitik i tiden før og under 1. verdenskrig, med særligt henblik på spørgsmålet om Ålandsøernes status.

Resten af bidragene har mere eller mindre eksplicit karakter af metodiske eller kildetekniske øvelser. Sven Tägils studie over »Wegener, Raeder und die deutsche Marinestrategie«, hvori det afvises, at der kan tales om nogen éntydig eller eksklusiv teoretisk påvirkning fra viceadmiral Wolfgang Wegeners skrifter til den tyske marineledelses strategiske planlægning i 30'erne, har i 1967 været publiceret i tidsskriftet »Cooperation and Conflict«. Den af Tägil anvendte kontrolmodel for bestemmelse af bestemte ideers »indflydelse« på personer eller persongrupper bliver i nærværende samling også anvendt af Arne Fryksén, der i »Hitlers Reden zur Kultur« viser, hvilke elementer af Hitlers opfattelse af kunstnerens rolle i samfundet, der kan føres tilbage til påvirkning fra Richard Wagner. De øvrige tre artikler har det tilfælles, at deres forfatter på moderne materiale driver tekstanalyser af en intensitet, der normalt forbeholdes perioder med mindre rigtlydende skriftligt materiale. Ola Lindqvists »Studien zur Propaganda um den Reichstagsbrand in Berlin« er en lidt vidtløftig undersøgelse af forbindelserne mellem en række antinazistiske presseorganers behandling af Rigsdagsbranden i 1933. Et af de klassiske kildeproblemer fra mellemkrigstiden, »Hossbach-notatet« om mødet i Hitlers rigskancelli 5. november 1937, bliver behandlet i Göran Henriksons »Das Nürnberger Dokument 386-PS«. Henrikson

koncentrerer sig om en granskning af dokumentets tilblivelses- og overleverings-historie og mener ud fra en række uregelmæssigheder i dokumentets præsentation under Nürnbergerprocesserne, at dets sidste del – konferencedeltagernes kommentarer til Hitlers udredninger – kan være blevet redigeret af domstolen og følgelig bør behandles med forsigtighed. Forfatteren kan dog ikke fremlægge belæg i allieret materiale for at indgreb har fundet sted, men henholder sig til en mulig interesse fra anklagemyndighedens side i ikke at forelægge materiale, som kunne svække dens påstand om Hitlers medarbejders andel i en sammensværgelse mod freden. Endelig uddyber Lennart Sjöstedt i »Das Programm des Grossadmiral Dönitz bei seinem Regierungsantritt 1945« sin argumentation fra en artikel i »Scandia« 1964 om at Dönitz en kort overgang efter sin udnævnelse til Hitlers efterfølger 30. april 1945, men før modtagelsen 1. maj af meddelelsen om Hitlers død, var indstillet på at fortsætte krigen. Det lykkedes Sjöstedt at påvise en række svagheder ved kilderne til den almindeligt accepterede påstand om, at Dönitz straks fra sin udnævnelse var indstillet på at forhindre en kamp til sidste mand. Vanskeligheden er imidlertid, at hovedbelægget for Sjöstedts opfattelse: Dönitz' telegrafiske tilsagn fra natten mellem 30. april og 1. maj til den efter hans formodning stadig levende Hitler om at undsætte ham i Berlin, vel næppe i den foreliggende situation kan tages som fuldgyldigt udtryk for Dönitz' personlige hensigter, uanset at der her er tale om en teknisk set »god« kilde. Problemet er af begrænset vigtighed og vanskeligt at opklare på det foreliggende grundlag, men kan give anledning til interessante metodiske overvejelser.

Jørgen Sevaldsen

Detlef Junker: Die deutsche Zentrumspartei und Hitler 1932/33. Ein Beitrag zur Problematik des politischen Katholizismus in Deutschland. Stuttgarter Beiträge zur Geschichte und Politik bind 4. Stuttgart, Ernst Klett Verlag, 1969. 248 s. DM 38.-.

Det tyske Zentrumsparti, der sammen med det bayerske BVP repræsenterede den politiske katolicisme, var en af de konstante og kontinuerlige faktorer i Weimarrepublikkens politiske liv. Det repræsenterede en næsten konstant del af den tyske vælgermasse og havde sæde i samtlige regeringer, der havde parlamentarisk basis. Og i Weimarrepublikkens slutfase var det derfor stadig en politisk faktor af betydning.

Junker har analyseret Zentrumspartiets politik og problematik i perioden fra Zentrumskansleren Brüning's fald i maj 1932 til partiets selvopløsning i juli 1933. Og nogen uspændende tid var det afgjort ikke: i denne periode ændrede Zentrum, der var det eneste borgerlige parti uden større vælgertab til NSDAP, indstilling til NSDAP og Hitler. Og det ret afgørende: fra at have bekæmpet nationalsocialismen fik partiet en positiv holdning til nationalsocialisterne, således at det under visse betingelser, nemlig at det skete i overensstemmelse med forfatningen, var rede til at lade Hitler danne regering. Den illusionære indstilling, at Weimarrepublikkens politiske krise kunne løses forfatningsmæssigt ved at lade Hitler komme til magten, var Zentrums version af 30. januar 1933.